СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 210. Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 10-го вересня 1930. VOL. XXXVIII. No. 210. Jersey City, N. J., Wednesday, September 10, 1930. THREE CENTS.

ПРАВНИКИ В ОБОРОНІ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

ДОМАГАЮТЬСЯ ВІД ЛІҐИ НАЦІЙ УСТАНОВЛЕННЯ ПОСТІЙНОЇ КОМІСІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН.

НЮ ЙОРК. — На конвенції юристів, скликаній з рамени „Ди Інтернешенел Ло Ессосієйшен", обговорювано справу охорони національних менщин. В конвенції взяли участь визначні правники з ріжних країв.

Д-р Павло де Авер, голова угорської делеґації, представив положення національних меншин у Середущій Европі. Він заявив, що по світовій війні є в Европі ще більше несправедливости ніж було до війни, бо знехтовано цілковито право самоозначення народів і поприлучувано міліони людей і величезні території до чужинецьких держав, відірвавши їх від матірного пня. Це не може, говорив Авер, причинитися до замирення Европи.

Конвенція ухвалила одноголосно вислати до Ліґи Націй меморіял і домагатися утворення Перманентної Комісії Меншин при Лідзі Націй. В тім меморіялі зазначено, що національні меншини позбавлені тепер всякої охорони, а деякі з них не мають навіть можности предложення жалоб перед Ліґою. Меморіял стверджує, що національні меншини є позбавлені своїх шкіл та не користають з аґрарних реформ, що являється нарушенням міжнародних законів у справі охорони меншин.

ДОМАГАННЯ ТКАЦЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — 162 делеґатів з 17 стейтів радять на конвенції „Ди Юнайтед Текстіл Воркерс оф Америка" над розвязкою справи безробіття у ткацькій промисловости.

Делеґати є тої думки, що треба завести коротший тиждень праці й знести цілковито в ткацькій промисловости працю жінок і дітей.

БЕЗ СТРАЙКУ НЕ ОБІЙДЕТЬСЯ.

АТЛЕНТИК СИТІ. — Повідомлено секретаря Американської Федерації Праці, що незабаром вийде на страйк 4,000 ткачів у ткацькій фабриці „Ден Рівер Милс" у Денвіл, Вірджінія. Страйк являється остаточним засобом, щоби змусити фабрикантів признати ткацьку юнію.

ПРЕЗИДЕНТ ВИТАЄ ЛЕТУНІВ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер повитав французьких летунів Коста й Белонта на лончі в Білім Домі. У лончі взяли участь ще й Линдберґ, Бирд і Рікенбекер.

Підчас лончу виголосив президент привітну промову й повитав летунів від імени американського народа.

УРІБУРУ ПРЕЗЕДЕНТОМ.

БУЕНОС АЙРЕС. — Столиця Арґентини святкувала торжественно інсталяцію нового президента. 250,000 людей вирушили на вулиці міста. Справді тут і там чути було попри привітні сальви ще й стрілянину іншого рода, яка вказувала на неспокої, але назагал виглядає, що переворот вдався та що населення раде, що так сталося.

В БРАЗИЛІЇ ДАЛІ НЕСПОКІЙ.

МОНТЕВІДЕО. — На границі між Уруґваєм і Бразилією сконцентровано з боку Уруґваю більшу скількість кавалерії, щоби заховати невтральність краю супроти бразилійських революційних розрухів.

ЗА ВИСОКУ ТАРИФУ В КАНАДІ.

ОТАВА (Онтаріо). — У престольній бесіді, яку виголошено зприводу відчинення канадійського парляменту, зазначено, що уряд думає зарадити безробіттю головно дорогою високої тарифи, щоби спинити в той спосіб довіз чужинецьких товарів, а піднести домашню промисловість.

І АНҐЛІЯ ЗАВЕДЕ ВИСОКУ ТАРИФУ.

НЮ ЙОРК. — Лорд Мелчет, британійський промисловець, заповів підчас своєї промови, яку виголосив у Ню Йорку, що мимо того, що Мек Доналд, Сновден і многі з теперішнього британійського уряду є за вільну торговлю, возьме верх народній сентимент, який є тепер за високу анґлійську тарифу.

Мелчет каже, що рух за високу тарифу викликала Америка.

КІНЬ ПОТОВК СТО ЛЮДЕЙ.

НЮ ЙОРК. — Веселий настрій, який панував у Куні Айленд підчас паради, перемінився в зойки і крики жінок. А спричинив це поліцайський кінь „Армор", який ішов на чолі паради, а потім почав денервуватись і кидатися на всі боки та товкти й калічити жінок і дітей. В той спосіб покалічено понад 100 осіб.

ҐАЗОЛІНА ПОДЕШЕВІЛА.

НЮ ЙОРК. — Конкуренційна боротьба, яку ведуть між собою ріжні ґазолінові компанії, спричинила знижку цін на ґазоліну. Започаткувала її Стендард Ойл Компані оф Ню Йорк. В Ню Йорку виносить знижка 2 центи на ґальоні.

УТІКЛИ З ТЮРМИ.

22 вязнів повалили тюремних сторожів у Гуехотсінґу, Мексико, забрали рушниці, стероризували й ограбили місто й утікли в гори.

МАСОВІ АРЕШТИ В УГОРЩИНІ.

У звязку з виступсм комуністів підчас домонстрації в суботу, 30. серпня, на вулицях Будапешту, тепер ідуть масові арешти комуністів, але поліція арештує також і соціялістів. Дотепер арештовано 363 особи. Спроба повторити демонстрацію минулої суботи (6. ц. м.) не вдалася. Поліція вже була приготована й у самих початках припинила її.

ЗАГІПНОТИЗУВАЛИ КАСІЄРІВ.

В Кишиневі працює дуже зручно якась злодійська шайка. Два гарно зодягнені пани, що говорили по французьки, міняли гроші в кількох банках. Коли рахували гроші, загіпнотизували касієрів й обшахрували банки по 20 до 30 тисяч левів. Вони зникли без сліду.

СТАЛІН ФРИЗИЄРОМ.

Зіновієв пише тепер в Москві свої спогади. Між іншим оповідає, що раз був він фризиєром Леніна. Було це в 1917 році. Правительство Керенського хотіло заарештувати Леніна й треба було скриватися, а згодом і тікати. Тоді обголив Сталін Ленінови бороду й вуси і Ленін спасся.

ДИВНА НЕДУГА.

В Таґварітінґа (С. Павльо) помер недавно нагло на удар серця Ніґер, родом з Баґії. Поліція зробила слідство. Коли лікар отворив серце, побачив, що в ньому росла кістка форми половини горіха. Кістку переховують до дальших медичних студій.

КОЖДИЙ ПОЛЯК МУСИТЬ РАЗ НА МІСЯЦЬ КУПАТИСЯ.

Польський сойм ухвалив такий закон, що кождий Поляк мусить раз на місяць купатися в парні. Кожда родина одержує контрольні картки, які остемпльовується в парні, а опісля пересилається їх поліції. Але за купіль мусить публика сама платити. Закон не передвиджує кару для тих, що відтягаються від купання. Говориться, що цей закон переперли фабриканти мила.

ВАРШАВСЬКІ ЗЛОДІЇ.

Варшавські часописи пищуть, що невислідженний досі злодій обікрав у варшавському судовому будинку двох апеляційних суддів, які підчас крадіжі були заняті нарадою. Підчас перерви, коли на салі розправ не було нікого, злодій витягнув з плащів суддів Жарського й Альхимовича більшу суму грошей і втік. При тій нагоді варшавські часописи пригадують, що тому три роки в білий день злодій украв великий стінний годинник суду. Саме прийшов з драбиною і почав здіймати годинник. Коли його спитали, на що він це робить, — відповів, що несе годинник до направи. Очевидно, що ніхто його більше з годинником не бачив. В Варшаві, як бачимо, виводяться відважні злодії.

НЕЩАСЛИВІ ВИПАДКИ.

ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ.

Наш відділ У. Н. Союза поніс велику втрату. Нещасливий припадок забрав нам нашого секретаря, покійного **Корнила Стрільбицького.**

В пятницю, 5. вересня, пішов покійний до роботи. Працював як столяр у фабриці пулменських возів. Підчас роботи поліз по високій драбині за матеріялом. Нагло зломався щабель драбини і покійний злетів стрімголов надолину. Впав на голову так нещасливо, що почалася лляти кров носом, устами і ухами. По двох годинах страшного терпіння покійний закінчив життя в Делевер Госпитал.

Покійний був родом з Більча золотого, повіт Борщів. Як приїхав до Америки, перебував спершу в Пітсбурґу. Він був широко знаний, бо знаменито грав у ріжних представленнях, а рівнож співав у хорах. Мав дуже милий басовий голос.

Покійний вчився у старім краю різьбарства й покінчив різьбарські школи. Вілмінґтонська громада стратила дуже гарного й патріотичного громадянина, а наша організація доброго члена. Покійний був завжди при кождій народній роботі. Коли ветерани висилали за президента Гардінґа делеґацію до Вашинґтону, то покійний заступав тоді нашу громаду.

Залишив громаді по собі дуже гарну памятку, бо в Українській Народній Галі збудував артистичну сцену, якою можна дійсно величатися.

На його похороні зійдеться певно ціла наша свідома громада, щоби віддати послідну прислугу чесному й доброму громадянинови.

Стефан Фіґун, член від.

—o—

КУРТИС БЕЙ, МД.

Антін Корчинський, довголітний член 55. відділу У. Н. Союза, поїхав на фарму, щоби відвідати свою родину, котра пішла там на роботи. Висівши з залізниці, відійшов кілька блоків від стації, а на скруті наїхав на нього нагло автомобіль і так страшно покалічив, що відвезено його непритомного до Бібес Госпитал у Роґобот, Дел.

Н. Щандровський.

СОВІТСЬКИЙ ШПИГУН УКРАВ ДОЧКУ АНҐЛІЙСЬКОГО ДИПЛЬОМАТА.

Голова совітської Чеки в Персії, Аґа Бек, залюбився в дочку одного анґлійського дипльомата. Та коли дипльомат довідався, що Аґа Бек, який представився великим купцем, є шпиґуном Чеки і викрадає політичні документи з чужих амбасад, наґнав дочку з хати, яка не хотіла зректися „милого". Коли Аґа Бек побачив, що за ним слідять, утік до Парижа і взяв з собою і дочку дипльомата. В Парижи затерся за ним усякий слід, а дипльомат бє головою в мур, що запастив свою дитину.

ПРОГНАНІ З ДЕРЖАВИ.

За пропаґанду комуністичних ідей прогнано з Бразилії 8-ох небезпечних птахів, які на пропаґанду одержували гроші з Росії.

ЗІЗД АСТРОНОМІВ.

Понад 100 астрономів прибули до Шікаґа на 44-тий зізд Американського Астрономічного Товариства.

УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНИ ПРОТИ КОМУНИ.

В Ризі оголошено нові алярмуючі відомости про криваві заворушення й антирадянський терор у ріжних місцях СРСР. В Артемійській окрузі на Україні селяни замордували секретаря комуністичної організації і підпалили місцеву комуну та її склади збіжжа. У селі Грішіно селяни напали на рільничу комуну „Шлях до соціялізму" й замордували керівника комуни Руденка та побили членів комуни. На Кримі населення підпалило комуну „Червоний Крим" і виконало самосуд над членами комуни. В Острій Луці під Псковом селяни побили членів комуни і ножами вбили інспектора комун, викрикуючи: „Маєш за колективізацію!" Пятьох комуністів у безнадійному стані відвезено до лічниць. „Комуніст" повідомляє про численні вбивства представників радвлади на Україні й твердить, що навіть діти українських селян підпалюють будинки рільничих колектив.

ПОДСУДОК І ЙОГО ЛЬОКАЙ.

За гроші всьо можна мати. Як садаґурський жидок, що торгував кістьми, міг мати льокая, то чому не може мати п. Підсудок. Сповнилася його мрія. Своїм автом їздить, камениці має, це тільки льокая бракувало. І йому нараяли льокая. Гарного 18-літнього хлопця з Кичери, Касіяна Романюка. Хлопець був услужливий, умів віддати честь і п. Підсудок мав свою втіху. Та перед виїздом із своїм паном до Констанци дав шофер синови Підсудка 18 тисяч левів на сховок. А молода ґенерація не то що стара, яка знає, яка дорога корона була перед війною й як тяжко її було тоді заробити, поклав гроші під накривку фортепяна й був би забув за них, якби шофер не приїхав з Констанци й не зажадав їх. І яке розчаровання! Ані грошей ані льокая. Льокай знав, як відімкнути „патентові двері". Пішов до кравця, позичив собі убрання й почав гуляти — доти, аж доки поліція його не задержала. Та 6 тисяч левів Романюк уже прогуляв; переконався, що пана пізнати по холявах, а не по грошах. Хоч він й убрався длятого, то поліція все пізнала в нім „Касіяна" і замкнула до Іванової хати. Тепер Касіян роздумує над дурним своїм розумом і лакімством, а п. Підсудок над новим льокаєм.

ПОПАРЕНІ ДІТИ.

В С. Павлі (Бразилія) одна родина мала для розривки дітей — малу сінему, кіно. Діти цеї родини, 14 і 15-літні хлопці, запросили сусідних дітей і дітвора забавлялась при висвітлюванню фільмових образів. Котрийсь з хлопців кинув необережно запалений сірник на фільму і в одну мить світлиця станула в огні. Діти кинулися втікати вікном, дверима. Наслідок такий, що 23 дітей тяжко попарених відвезено до шпиталю, троє дітей легко покалічених. Померло досі 10 дітей.

ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ В РАДЯНЩИНІ ВСЕ ПОГІРШУЄТЬСЯ

ДОКАЗОМ ЦЬОГО Є „ХВОСТИ" БІЛЯ СКЛЕПІВ, ТРАМВАЇВ, НА ЗАЛІЗНИЦЯХ І Т. П.

МОСКВА (СССР). — Радянська влада шукає ріжних засобів, щоби зменшити черги людей біля ріжних склепів, трамваїв, залізничих кас і т. п. Не зважаючи на всі заходи, ці „хвости" все більше зростають з кождим днем. Тепер зорґанізовано спеціяльні „бриґади", які мають вияснювати причини „хвостів" і старатися негайно усунути їх.

Вже більше двох років у Москві та в інших містах можна було спостерігати скрізь великі черги чекаючих людей. Останніми часами ці черги почали зростати до неймовірних розмірів. Серед безконечно чекаючих людей розповсюднюються ріжні чутки, пересуди, йде шепотіння, що не сприяє спокійному настроєви серед мас. Тепер стало неодмінною частиною обовязків кождої господині вистоювати що дня кілька годин біля пекарень, різниць та інших склепів, включаючи навіть склепи з цукерками. Біля склепів, що продають державну горівку, також стоять великі черги любителів випити. Люди мусять довгими годинами вистоювати в черзі, щоби попасти в трамвай, до театру, до кіна.

Про те, що робиться біля залізнодорожних кас, може служити приміром така карикатура в одному московському журналі. В безконечній черзі стоїть один мущина перед касою, а другий його питає: „Де проводиш свої вакації?" Перший відповідає: „Хіба не бачиш, оттут у черзі за білетом". Влада видала розпорядження, щоби в кооперативних склепах взуття підбивали до черевиків підошви в одному тижні, коли їх здано до направи, а не за місяць, як тепер робиться. Менші направи щоби робилися не пізніше, як за два дні.

ПАН-ЕВРОПА ПІД КОНТРОЛЕЮ ЛІҐИ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Відбулося засідання 28 европейських держав у справі створення федерації Европи. На цьому засіданню боролися між собою переважно Бріян та Гендерсон. Тут знову виявилася тисячлітня ріжниця в політиці й поглядах на ріжні справи, яка істнує між Анґлією та Францією.

Бріян думав створити нове обєднання европейських держав, яке було би незалежне від Ліґи Націй, а лише кооперувалоб з нею. Гендерсон боронив анґлійську точку поглядів, що таке обєднання мусить бути під контролею Ліґи Націй і творити одну з її установ. Після довгих дебат перемогла анґлійська точка погляду, яку Бріян внесе на розгляд Ліґи.

ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРОТИ ІТАЛІЇ.

БІЛГОРОД (Югославія). — В Загребі відбулися демонстрації проти Італії ізза розстрілу Італійцями чотирох Югославян, обвинувачених у приналежности до славянської терироститчної орґанізації, яка бореться за приєднання славянських земель, окупованих Італією, до Югославії. Ґрупа студентів підійшла до італійського консуляту з вигуками: „Ґеть з Італією". Поліція змусила їх припинити демонстрацію.

Після італійського консуляту студенти підійшли до французького консуляту зі співами Марселези та вигуками: „Хай жиє Франція". Потім вони маніфестували перед німецьким консулятом з викриками: „Гура Німеччині! Гура Тиролеви!"

Чеська преса ганьбить поведінку Італії супроти національних менщостей, а особливо гостро засуджує розстріл чотирох слявянських ірредентистів. Цей розстріл Чехи називають варваризмом. Югославянськаж преса лише подала відомости про факт розстрілу, не подаючи жадних коментарів.

ҐРОЗЯТЬ РЕПРЕСІЯМИ.

РИМ (Італія). — Фашистівська преса, подаючи відомости про розстріл чотирох славянських терористів, ґрозить, що фашисти будуть завжди жорстоко поводитися зі своїми ворогами та з ворогами Італії, деб вони не були: чи в самій Італії, чи поза її межами.

Ґазети кажуть, що тепер Італія не та, якою вона була до приходу фашистів до влади. Вона тепер нічого не боїться.

КОМУНІСТИ ОБСТРІЛЮВАЛИ АМЕРИКАНСЬКУ КАНОНІРКУ.

ГАНКОВ (Китай). — Банда китайських комуністів обстрілювала зі скорострілів і шанцевих канонів американську канонірку, яка патролювала на ріці Янґце. З американської канонірки відповідали зі скорострілів та трицалевих гармат.

Комуністи скоро припинили свій обстріл, не завдавши шкоди канонірці. Невідомо, які втрати мали комуністи. Біля міста Шасі комуністи обстрілювали анґлійську канонірку, яка відповідала їм своїми шістьцалевими гарматами. Анґлійці дуже ушкодили комуністичний пароплав.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПІВДЕННО-АМЕРИКАНСЬКІ РЕВОЛЮЦІЇ

З ріжних країв, що лежать на полудне від Злучених Держав, линуть вістки за вістками. З одних ідуть вістки про ґураґани, з других вістки про революції. Ще тиждень не минув від повалення дійсного диктатора Перу, Леґії, а вже прийшла вістка про повалення президента Арґентини, Іріґоєна.

Президентови Перу, Леґії, закидують революціонери поломання закона й конституції. Мав він правити краєм самовільно, не зважаючи на конституційні ґарантії, свободу, особи, зборів, орґанізації й преси. Значить, він мав заховуватися по тирански. Як проти тирана, що поступає в неконституційний спосіб, вжито неконституційних засобів, революції, для усунення його з уряду й влади.

Арґентинські революціонери не можуть закинути Іріґоєнови таких тяжких злочинів проти прав народа. Все, що вони закидують йому, се недбальство. Кажуть, що край найшовся в тяжкому пересиленню, що в краю настав застій у промислі, торговлі, а президент Іріґоєн нічого не робив, щоби оживити економічне життя.

Революційні переміни в уряді Перу й Арґентини ставлять у делікатне положення уряд Злучених Держав. Від часу президентування Вудрова Вилсона американський уряд станув на становищи, що він не буде давати дипльоматичного признання урядам, що вийшли з військової революції. Як революція в Перу так і революція в Арґентині, військові революції. На чолі заговору стояли ґенерали, рух піддержували вояки й моряки воєнної фльоти.

Чи буде американський уряд могти зірвати з правилом, встановленим президентом Вилсоном? Фінансові круги тішаться з революцій. Зате враження революцій на американський народ, наскільки се можна судити по ґазетах, покищо для революціонерів не є прихильне. Американський нарід вірить, що коли треба перевороту в уряді, то його треба робити не припомочи куль, а при помочи виборчих голосів. Оправдання на революцію баґнетом мають хиба ті, котрі не мають нагоди робити революції виборами. Народ, що має можність робити революцію голосами, а все таки воліє робити її баґнетом, показує свою політичну незрілість до демократичного кермовання новочасною державою. Такий доказ політичної незрілости зложили в більшій мірі Арґентинці, в меншій Перуанці. Сим вони відразу ослабили свої вигляди на признання Злучених Держав.

ЧИ АНҐЛІЯ ВЖЕ ВИЧЕРПАНА?

Сказав недавно один американський політик, що Анґлія показує признаки занедужання на смертельну недугу душі й характеру. Ся недуга має проявлятися такими познаками, як лінивством, впертим супротивленнем всякій зміні, сліпотою, невірою в побіду та вічним відкладаннем рішень. Сі всі симптоми показуються в народів, котрих цивілізація нездужає, котрі вичерпали зі себе всю цивілізаційну силу. Недуга сметельна. — Анґлія з неї піднестися не потрафить. Так говорив Американець, і таких людий, які так думають про Анґлію, є в Америці богато. Велику чатину сих поглядів можна віднести до відомого американського звичаю критити хвоста анґлійському львови, але часто й з Анґлії приходять голоси, які нібито підтверджують сей погляд.

Спеціяльно сим питаннєм занялася суспільна діячка й ґазетярка Еліс М. Кемерон, й подала недавно вислід своїх спостережень в однім американськім маґазині. Вона жила вісім літ в одному анґлійському місті з 70,000 душ населення, важному промисловому осередку серед рільничої низини. Робітники заробляють там менче, як виносить пересічна заплата робітника в Анґлії. Ситуація в місцевости дещо відмінна від ситуації других в містах тої величини в Анґлії, в сьому місті має свій осідок епископ, а від нього, як звичайно, дує пригноблюючим духом.

Анґлійський робітник а послух законови.

Перша річ, яка впадає в очи всякому чоловікови, що довше пробуває в Анґлії, се послух законови. Свідчать про се такі факти, як зменчення числа вязниць. За послідних 20 літ в Анґлії знесено 24 великі вязниці. Є їх на половину менче, як було в середині минувшого століття. Декотрі великі вязниці зовсім знищено, й на їх місце не поставлено нових, і не думається ставити нових. Се одно показує на велику революцію в умі Анґлійця. Ся революція покажеться ще більшою, коли близше приглянутися Анґлійцеви. Колись він слухав закона, бо боявся сторожів закона, бо боявся поліції, судів і тюрми. Нині він слухає закона не зі страху, а зі здорового розуму. Він уже розуміє потребу й значіння суспільного порядку. Се показує, що поліція й суди набрали довіря до робітників, а робітники набрали довіря до судів і поліції.

Пробним каменем сього нового становища робітника до закона можна вважати безробіття. Як відомо, підчас безробіття в цілому світі зростає число нарушень закона. Нарушуеться передовсім закони, охороняючі приватну власність. Так є в усьому світі, але сього не видно в Анґлії. Безробіття в Анґлії не викликує зросту числа злочинів. Суди, як не мали що робити до безробіття, так не мають що робити в безробіття. Деколи поліція денервується, примірои у час страйку, кличе поліційні резерви, заприсяжує додаткових полісменів, але її побоювання все показуються неоправданими. Страйк в Анґлії се дуже спокійна справа. Хочби робітники були дуже оґірчені поведеннєм фабричного заряду супроти них, мимо сього їх збори будуть спокійні й вони николи не пустяться на ніякі беззаконні кроки.

Про се нове відношення між поліційними властями та робітниками може свідчити також факт, що Товариство Просвіти Робітників веде в вязницях правильні курси народного господарства й історії, а урядники вязниці не вважають за відповідне приходити на сі відчити та контролювати, що лектори говорять вязникам.

Анґлійський робітник і вибори.

Другим важним фактом для означення характеру анґлійського робітника в теперішну пору є його участь у виборах. В цілій Анґлії при послідних виборах голосувало 82 проценти управнених до голосовання. Се значить, що просто голосували всі, що були до голосовання управнені, бо сих 18 процентів, що не голосували, треба почислити на тих, що не могли голосувати через недугу, неприсутність у своїм місци замешкання, тощо. Се показує на велике зацікавлення анґлійського робітника політичними справами. Він дивився би з погордою на людину, яка йому сказалаби, що моя хата зкраю, я ся в се не мішаю, або що він в політику не бавиться, або що війна відбудеться без одного жовніра. Анґлієць знає, що його доля залежить від нього, що політика се життєва справа, що він обовязаний брати участь у політиці.

Про політичну дозрілість анґлійського робітника свідчить передвиборча пропаґанда. Колись і в Анґлії велася завзята передвиборча пропаґанда. Колись там шкальовано політичних противників. Колись і там обіцювано золоті гори для зеднання собі виборців. Та анґлійський виборець уже знає нині, що посли можуть йому зробити, а чого вони йому не можуть зробити. Тому, хоча політичне зацікавленнє дуже велике, хоча в великих містах кождої неділі відбуваються великі політичні збори, на яких посли й непосли обговорюють важні політичні справи, мимо сього в час виборів кандидати партій не покладаються так дуже на виборчу аґітацію. Вони обмежуються короткою заявою. Кандидат робітничої партії, примірои, видав летючку, в котрій сказав дуже коротко, за що він стоїть, і радив своїм виборцям подумати добре над його становищем та становищем кандидатів другої партії. Хоча сей кандидат ніякої виборчої кампанії не вів, мимо сього він вийшов поважною більшостю 3,000 голосів. Більшість виборчої кампанії була переведена безплатно місцевими бесідниками й діячами робітничої партії. Видатки для партії були дуже малі. По цілій Анґлії видно, що там зростає робітнича свідомість, що виборець піднявся умово дуже високо понад передвоєнний рівень.

Становище жінки в Анґлії.

Важним чинником у політичному життю Анґлії є жінка, головно жінка-робітниця. Перед війною анґлійська жінка була рабинею дому. Вона була привязана до хати своїм тілом і своєю душею. Вона не бачила нічого поза свою хату. Вона була домашня капарниця. Нинішна анґлійська жінка інакша. Вона вже до дому не прикована. Жінка бере участь у преріжних зборах. В більшому місті жінки мають правильні тижневі збори кооперативних орґанізацій, політичних партій, кружків тощо. На богатьох зборах і орґанізаціях жінки ведуть усю роботу. Через те в анґлійської жінки зростає довіря до себе самої. Зростає теж горожанська відповідальність.

Уже нема в Анґлії сього покладання на мущин, яке цікує жіночі орґанізації слабо розвинених жінок. Нема вже постійних сварок, завистей, які виходять з недовіря у власні сили. Нема вже браку горожанської відповідальности, яка проявляється звичайною балачкою, що, мовляв, політика, чи всяка громадянська робота се справа для мущин. Анґлійська жінка вже вміє думати самостійно без мущин і робити самостійно без мущин.

Анґлійська робітниця вміє вже поставитися навіть проти дам з богатої верстви. Недавно в одному анґлійському місті анґлійські робітниці поставили кандидатом на важний лікарський уряд одного лікаря-Індуса. Сього лікаря-Індуса знали вони дуже добре як незвичайно солідного лікаря й суспільного діяча, яким він показався на нижчому становищи. Робітниці знали, що анґлійські богачі пересякли поняттем про адміністраційну нижчість індуського народа, — таким розуміннєм вони оправдують своє панованнє в Індії, — і тому, боячися ворожнечі богачів і богацьких жінок, поставили його кандидатом самі й самі перевели всю виборчу аґітацію за нього і перeперли його вибір.

Правда, в Анґлії николи не було звичаєм нападати з острими критиками на жінку. Там був усе звичай підносити вгору жіночу посвяту, її матеріяльну винахідчивість та її вперту відвагу. Тепер показується, що ся політика анґлійського мущини в відношеню до жінки була правильна, бо вона починає видавати гарні плоди в зрості гарних прикмет анґлійської жінки.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ГОЛОВА АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ ПРОТИ БЕЗРОБІТНОГО ОБЕЗПЕЧЕННЯ.

У своїй заяві, виданій з нагоди наближаючоїся конвенції річної Американської Федерації Праці, її президент Вилієм Ґрін виступив проти примусового обезпечення на случай безробіття.

Що се значить примусове обезпечення на случай безробіття, видно з самої назви. Робітники й підприємці мусіливи складати певні вкладки до асекураційного фонду на те, щоби в случаю безробіття виплачувати робітникам певну, згори означену суму.

Що має голова Американської Федерації Праці проти сього пляну?

Показується, що він має дуже богато.

„ЖЕБРАЧА ДОПОМОГА".

Президентови Американської Федерації Праці не подобається безробітне обезпечення тому, що воно не далоби американському робітникови такого прожитку, до якого він привик і який йому слушно належиться.

Як видно, президент порівнує запомогу на случай безробіття з зарібком, який робітник дістає в час роботи.

Сього певно не буде робити робітник. Робітник порівнає свій прихід з асекурації проти безробіття не так зі своїми приходами в час роботи, як з браком усякого зарібку в час безробіття. Певна річ, що робітник бувби невдоволений, колиб йому дали до вибору між асекураційним пайком і повною заробітною заплатою. Та зовсім інакше буде почуватися робітник, коли він має до вибору безробітний пайок та повну беззахистність на случай безробіття.

З ДОЩУ ПІД РИНВУ.

Каже далі Ґрін, що відшкодовання на случай безробіття мусить деморалізувати робітника. Під сим він мусить розуміти, що робітник, який раз стане побирати таке відшкодовання, засмакує собі в відшкодованню так, що не буде хотіти вертати до роботи.

Ся думка противиться першій. Коли відшкодовання на случай безробіття буде таке мале, що не дасть робітникови належитого удержання, то ще робітникови лишиться богато до здобуття працею. Значить, ще лишиться ініціятива до поправи своєї долі.

Зрештою, коли можна говорити про деморалізації малого приходу, то можна теж говорити про демсралізації повної беззахистности, які ми бачимо серед робітників у се безробіття.

ЧИ ОБЕЗПЕЧЕННЯ СЕ МИЛОСТИНЯ?

Ґрін мусить бути свідомим того, що в богатьох европейських державах є обезпечення на случай безробіття, що воно дає там робітникам відшкодовання, а прецінь тих усіх страховищ, яких боїться Ґрін, там не видно. Щоби збити сей арґумент, Ґрін каже, що американський робітник інакший. Мовляв, американський робітник не хоче милостині, а хоче роботи.

Певна річ, що ніякий шануючий себе чоловік не хоче милостині. Тільки, що обезпечення не милостиня. Посмертне, яке дістає робітник зі своєї запомогової орґанізації, се не милостиня, се його повне право. Сю ріжницю між милостинею і правною допомогою, згори робітником оплаченою, повиненби знати президент юнії, бож юнія також дає робітникам на случай страйку допомоги, які не є милостинею.

НИЗШІСТЬ ПРИКРИТА ВИСШІСТЮ.

Накрутивши стільки мішків гречаної вовни, Ґрін каже, що американський робітник не привик платити на обезпечення від безробіття. Отже на один бік відшкодовання від безробіття се милостиня, на яку американське робітниче достоїнство не дозваляє, а з другої сторони брак зрозуміння свого інтересу, посунений аж до неохоти платити на обезпечення. Чим тоді американський робітник висший від европейського?

ВЕЛИКИХ СЛІВ ВЕЛИКА СИЛА.

Щож дає Ґрін на місце відкиненого ним пляну обезпечення? Він каже красноріччиво: Ми хочемо не милостині, а роботи. Гарно сказано. Може хтось буде бити браво. Тільки, як сю роботу дістати? Хто її дістане? Ґрін? Американська Федерація Праці? Уряд краю, стейту, чи міста?

Тут Ґрін поступає, як дитина, яка пручається від колача, бо їй забаглося дістати місяця. Над роботами владу мають підприємці, а їх заставити врегулювати роботи можна тільки поставивши їх перед обовязком плачення на відшкодовання робітників на случай безробіття.

Д-р Остап Грицай.

З ФРАНЦУСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нові напрями. — Останній роман Кльода Ане: "Mayerling". — З найновіших публікацій про Ж. Клемансо.

(1)

I.

Недавно молодий французький письменник **Андре Берж**, характеризуючи у своїм творі "L'esprit de la litterature moderne" („Духовість модерного письменства")*) найновіші течії в сучасних літературах світа, видвигнув як окремішні признаки літературних творів нашого часу такі три найголовніші: еґзотизм, фантастику та тонше поглиблення психольоґії одиниці. Правда, хто обзнакомлений краще з творами світової літератури взагалі, той всяке таке встановлювання головних признак даної літературної епохи буде приймати з відповідною резервою, і мігби тому й до характеристики модерної літератури, поданої паном Андре Берж у його зрештою незвичайно цікавім творі, підійти з деяким критицизмом. Бо, сказавши по правді, і еґотизм і фантастика і тонша психольоґія одиниці зазначилися в літературах світа вже і в давніших епохах пропамятними творами, отже по суті речі чимось зовсім новим вони не є. Але наскільки взагалі, як то кажуть, нема нічого нового під сонцем, то все таки годі заперечити, що деякі напрями людської думки відповідно до обставин людського життя, сотворених даною епохою та під їх впливом, зазначуються помітно сильніше, ніж инші, поглиблюючи таким чином лінію свойого, вже давніше початого розвитку. Отак тепер і з тими літературними напрямами, що їх французький письменник підкреслює як знаменні для повоєнної епохи. Еґзотизм — це той напрям, носії чи-там працьовники якого намагаються змальовувати нам картини з еґзотичних, значить чужих, далеких нам країн. Давніше до таких еґзотичних країн причислювали здебільшого середовища далекого Сходу. Але після війни зоговорили і про т. зв. европейський еґзотизм, в силу чого і французький письменник, коли він так, як нпр. Кльод Ане дає нам у своїм романі "Ariane", картину з російського життя, для своїх земляків такий самий еґзот, як і Кльод Фарер у романі з японського життя "La Bataille", або Пер Беноа у творі з американського середовища "Le lac sale". — Фантастичний напрям ясний нам усім, отже й пояснити його ближче мабуть не треба; важно тільки зазначити те, що до цього напряму причислюються сьогодня і оповідання про сензаційні, здебільшого кримінальні події, батьком яких вважається померший недавно славний анґлійський письменник Конон Дойль, або про такіж події, розмальовувані на основі научних конструкцій, як це бачимо у творах відомого тепер загально анґлійського оповідача Г. Велса. — А тонші, значить поглиблені малюнки душевного життя даного героя виявлялиб нині нову нотку хіба в тому, що їх головним предметом стає розлюбленість і неспокій модерної душі, в обличчю неясних їй овидів щойно народжуючогося нового життя (нпр. у творах французького оповідача Анрі Монтерляна), або що-найбільш утаєна сторона в людській духовости, в буденщині життя не так то легко влезима (М. Пруст). — Отже, як бачимо, все це напрями творчої думки не такі то дуже невідомі нам, коли зважимо, що нпр. оповідачі XVIII. в. переносили залюбки місце подій своїх оповідань в еґзотичні, або тільки вигадані чужі, далекі середовища; що поетичні твори фантастичного характеру мали вже в першій половині XIX. в. таких ґеніяльних представників, як Німець А. Е. Т. Гофман, а головно славний американський поет Едґар Алян По (Poe); та що вже й давніші майстри оповідання намагалися прослідкувати утаєні глибини людських душ. Значить — наша епоха тільки наново видвигає їх, по свойому розвиває їх, веде далі і поглиблює. А чому? — спитаймо, чому саме такі напрями в сучасній літературі відживають?

А от чому:

Світова війна стала найбільшим пережиттям нашої сучасности, а з цим вона як пережиття мусіла мати і великанський вплив на мистецьку творчість узагалі. Не тільки з погляду на те, що дала письменникам змогу змальовувати менш або більш вражаючі картини воєнних страхіть. Але ще й тому, що воєнні пережиття мали для духовости людини взагалі дуже важливі наслідки, звязані доволі тісно з тими напрямами людської думки, які я зазначив висше. Бо подумаймо тільки: яке наближення préріжних національних середовищ — нехай і в пожалування гідній формі крівавої збройної розправи! — протягом шаліття світової війни, в якій бере участь трохи не пів світа! Терени воєнних фронтів, а з цим і терени, на яких судилось опинюватися воєнним полоненим з усіх сторін світа, це була властиво поневольна мандрівка просторами чужих, менше або більше далеких собі народів, безпосереднє і дуже точне пізнавання людей з далеких середовищ чужого життя, — словом, крівава, але дійсна школа того еґзотизму, тої туги за далеким і невідомим, яка завжди мріяла і мріє в людині, зокрема у творчій людині. Так хіба подивуємось, коли бачимо, що молодий письменник, який вже-то на основі власних пережить, уже-то під впливом оповідань інших співтоваришів воєнної недолі, збогатив душу глибокими враженнями з чужих країн, береться після війни зясовувати ті враження в ряді еґзотичних картин? І в тому може й одна з тих нечисленних зрештою, але всетаки важливих користей, які принесла народам світова війна. Вона всетаки зближила народи до себе, поширила овиди національних світоглядів, розбудила в них красше взаємне розуміння і стала так і товчком до оживлення того еґзотичного напряму в літературах світа, який в суті речі не є нічим іншим, тільки своєрідним відгуком того змагання до міжнародного братерства, міжнародного звязку людей, такого знаменитого для духа і стремління культури нашого часу.

А тепер розважмо другий — фантастичний момент. В якому тіснішому звязку він з духовістю, витвореною війною?

(Дальше буде).

*) Paris, Libraire Academique, 1930.

Без обиняків.

У лікаря:

— Яку воду мені порадите, пане доктор?

— Якунебудь. Вода для вас є найменше, але найважнійше мило.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ГРИЦЬ ПІСЕЦЬКИЙ.

Нема на світі нічого дорожчого для людини як життя. Людина готова віддати все майно, хочби не знати яке велике; готова дати собі вибрати в потребі око, стратити руку чи ногу, щоби тільки зберегти життя. Тому невеликим геройством є багачеві роздати міліон, бо в нього ще останується многі міліони, або подарувати комусь шматок землі, коли йому остаються просторі поля. Але віддати своє життя за свій нарід; віддати те, що для нього найдорожче, це справдішнє геройство.

Такого геройства доконав недавно молодий український студент Гриць Пісецький. Дня 30-го липня котився по шляху Бібрка польський почтовий віз з грішми. Нечайно вискочило з корчів трох людей, вбили польського поліцая, забрали гроші тай втекли в ліс. Небавом зявилася поліція й пустилася в погоню за ними. Два учасники нападу зникли, а третого дігнала поліція й почала в нього стріляти. Цим третім членом був власне Гриць Пісецький. Коли він побачив, що нема вже виходу; що треба було здатися або боротися до загину, він, як правдивий герой, рішився на послідне. Не довго тревала боротьба, бо Поляки стріляли густо зі всіх сторін і двічи прошили його кулями. Зареготали Ляхи з радости й посунули відважніще вперед. „Ні, не візьмете мене живцем!" — закричав він Ляхам. Звернув на себе дуло своєї рушниці, потягнув останками сил курок, бризнув огонь. зачервонила свіжа кров і на цім світі не стало ще одного українського героя. Скаженіли ляцькі поліцаї, топтали й копали трупа, але Гриць вже того не чув.

Сповнивши свій обовязок як член Української Військової Організації, він полинув в ту незвісну країну, де вже нема ні болю ні мук. Тільки слідуючі покоління будуть читати про славну подію в лісі коло Бібрки, клонити голови перед героєм і вступати в його сліди.

Ота коротка історія дає нам дуже багато до думання. Молоденький студент вбиває поліцая, забирає гроші, щоби бодай в той спосіб вирвати одну цеголку з тої будівлі, яка гнете наш народ, а відтак сам гине, щоби не зрадити ніякої тайни ворогам. Скільки би треба таких героїв, щоби зовсім розвалити Польщу? Не так багато, оттак кільканацять тисяч, але й їх не можна знайти. Одиниці кидаються в розпучливий бій, гинуть, а міліони дивляться, чекають, падькаються та обчислюють, що то воно з того всього вийде. От возьмім і Америку, де кожна народність має повну волю; не бракує її й нам. Мабуть тому й ми так зледащіли. Коли там за океаном бряжчать кайдани, наповнюються тюрми нашими братами, гинуть одиниці; коли там іде боротьба на життя й смерть, що ми тут орбимо по цім боці океану? Майже нічого! Ми бажаємо волі Україні, але хочемо, щоби ту волю хтось здобув і то протягом кількох днів чи тижнів, а самі чекаємо опустивши руки й також думаємо, що то з того вийде. Ні, волі не здобувається так швидко й легко, це забирає нераз роки, а то й десятки років, а ще більше праці, гроша й жертв. Тому пробудімся, несім цеголки на ту велику будівлю волі, щоби й нова зима не застала нас неприготованими. Вступаймо в сліди нашого героя Гриця Пісецького!

Іван Бек з Пітсбург, Па.

—т—

ШТУКА, БІЗНЕС І КРИТИКА.

На мої критичні замітки в „Свободі" артист В. Авраменко назвав мене пияком, картограєм, самогонщиком, брехуном. Це таку відповідь дав п. В. Авраменко на заввагі, що треба зрештою здецидувати свою діяльність й або творити балет, або вести далі справу художного оброблення народних танків, бо ці галузи нашого мистецтва вимагають ріжних способів і метод. П. В. Авраменко хоче доказати, що його промови добре виховують наших дітей.

Наші діти в Америці виховуються в американських школах, де вони не чують ні крику, ні гуку на себе. Вони виховуються в тих школах, де про американський нарід говорять лише позитивно й де "про їх батьків, чи про батьків їх товаришів, ніколи не говорять, що вони пяниці, картограї, самогонщики, хами й т. п. Таку дитячу душу разить промова, в якій чує гистеричний, вульгарний викрик на адресу українського народу, все одно, чи це відноситься до їх батьків, чи батьків їх товаришів і приятелів по школі, чи по грі. Наші діти до капральських метод науки в школі не звикли, бо ці методи ні законом, ні громадською опінією не допускаються.

Наші діти, які в більшости тут родилися, мають право, щоби до них скрізь, не лише в американських школах, товариствах та організаціях, але й дома й в українських школах чи організаціях застосовувалися методи навчання американські, а не ті, що практикувалися, чи ще й досі практикуються в польських або московських школах. Для них зразком учителя є американський учитель, а не учитель з „казьонної" російської школи.

Можливо, що декому може бути несподіванкою моя критика п. В. Авраменка. Та я мушу сказати, що про ті хиби, які шкодять художній і моральній стороні діяльности В. Авраменка, певні кола Українців, котрі ближче цікавляться українською штукою, знали й нераз пробували звертати на це увагу В. Авраменкові приватною дорогою. Та чи це робилося в Европі, чи в Канаді, чи вже тут в Америці, В. Авраменко не звертав на те уваги й робив далі по свойому. Національне мистецтво та тим більше публичні виступи й публична діяльність окремих осіб у всіх культурних народів підлягають публичній критиці, яка не обмежується лише занотованням позитивних сторін. Навпаки, кожда здорова критика звертає також увагу на недостачі, щоби їх направити.

В. Авраменко може знайти в критиці інших культурних народів далеко суворішу критику, ніж я зробив в попередних своїх замітках. Критика художних, літературних, театральних, музичних та інших культурних виступів і публичної діяльности не знає сторони бизнесової й не цікавиться нею. Вона цікавиться лише тим, щоби виявити добрі й злі сторони виступу, чи цілої діяльности особи чи ґрупи на полі мистецтва. Це знають добре всі підприємці й всі артисти й розуміють, що без критики відемних сторін мистецтва не було би поступу, а мистецтво перетворилося би з штуки в ремесло.

Пан В. Авраменко на своїх виступах і скрізь говорить про служення виключно інтересам штуки, не зважаючи на бизнес. Коли так, то п. В. Авраменко повинен зрозуміти суть і значіння критики. Тоді він зрозуміє, чому артистичні підприємства, артисти і видавці книжок не потягають до відвічальности за матеріяльну страту, яку критика їм завдає. Тому також артисти, письменники та діячі штуки ніколи не виправдуються перед критикою і не стараються доказати, що саме критики помиляються, а не вони, або що критика псує їм бизнес.

Забрав я отсим місце в газеті тому, що справа має загальний характер і тичиться не лише п. В. Авраменка та його виступів, а взагалі більшости наших педагогів, артистів та організаторів і впорядчиків художних виступів, які не знають властивої критики, а критикою називають лише безкритичну похвалу.

І. Бондар.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Пікник Стейтової Організації.

Пікник Стейтової Організації, який відбувся дня 31-го серпня, залишиться довго в добрій памяти не тільки Українців з Ню Гейвен, але й з інших околиць. На пікнику було понад 2,000 осіб. Були гості з Джерзи Сіти, Ню Йорку, Нюарку, Картерету і т. д. Прибуло й трох священиків, а то: о. Ротко з Ансонії, о. Улицький з Бріджпорт і о. Ґулин з Ню Гейвен.

Славний хор з Ансонії, Конн., відспівав під проводом свого учителя Р. Гвоздевича цілу низку пісень, які припали публиці дуже до вподоби. Тому вона щедро оплескувала дірігента й співаків.

По хорі виступали шкільні діти з Ню Гейвен з вправами під проводом свого учителя П. Шавінського. Любо було дивитися на той квіт з синьо-жовтими лентами і мазепинками, як вони уставлялися у чвірки до походу. А співали ті наші діти як соловейки. Їхні вправи випали рівнож дуже добре.

Між присутними видцями бачили ми нашого давного знакомого Максима Мельника з Нюарку, що прибув до нас з своїм синьо-жовтим козацьким плащем.

Співав ще Хор „Бандурист" з Ню Гейвен під дірігентурою П. Шавінського та причинився своїм гарним співом до звеличання отої народної забави.

На закінчення промовив О. Мерещак, котрий підніс вагу таких сходин і забав, як і вагу стейтових організацій.

Чистий дохід з пікнику буде призначений на народні цілі в старім краю.

М. Довгий.

По бизнесовому.

Учитель (у торговельній школі підчас іспиту):

— Скажімо, що до створення якогось торговельного підприємства треба тобі десять тисяч долярів, а ти маєш тільки тисячу... Отже потреба тобі ще?...

Учень: Багатої жінки.

Андрій Чайковський,

РЕВАНЖ

Пан Пшеванський гербу Сас, шляхтич клейнодовий, що величався своїми антенатами десь аж заперед Жигмонта III., був судовиком, одначе вже й голова стала йому сивіти, як добився ранґи начальника повітового суду. Та на тім відповідальнім становищі не міг собі дати ради і зробили з ним те, що робиться з подібними йому: перенесли його до окружного суду на секретаря і вислугувалися ним у маловажних справах слідчого судді. Це становище звичайно замикало на віки вічні дальшу карієру й аванс до посліднього дня.

Хоч така несправедливість його боліла, то потішав себе своїм шляхецтвом і великою камяницею в місті. Тай над ним доля змилувалася. При якімсь-то цісарськім ювилею заіменували його для гонорару радником суду і прислали з Відня бляшку, котру вручив йому врочисто президент суду в присутности всіх членів окружного суду, зібраних у великій судовій салі.

Ця врочистість відбулася дуже поважно. Блистіли мундури з золотими галунами, а то й фраки. Були промови й славословія. Новоспечений гоноровий радник прослезився, що прецінь раз пізналися на нім і вшанували його заслуги авансом та ордером.

У тім суді було під той час багато нарибку молодих адептів на жреців невблаганої Теміди. Були нераз і голодні, бо уряд на час практики нічого їм не платив, але була за ними неоцінена молодість з невичерпаним гумором.

Було їх стільки, що кожного року вибирали собі війта зпоміж себе, котрий робив між ними порядки і всі мусіли з товариської солідарности його беззастережно слухати.

Отож, як скінчилася парада з почепленням цісарського ордеру, війт скликав свою громаду до окремої кімнати і сказав до неї таке слово:

— Товариші! Зіли би та випилиб, та кат грошей має. Тепер добра нагода трапляється. Йдемо зараз всі, як стоїмо, у світлій празничній одежі до того старого хріна, побажати авансу, і я так до нього заговорю, що він не відмовиться справити нам бібку, аж Лукулеві заздро стане...

— Ходім! — загула молода братія.

Пан радник урядував в окремім судовім будиночку, який прозвали чомусь кольонією, і туди всі гуртом попрямцювали. Пан радник не вспів ще скинути свого мундорового плаща, як застукали до дверей і за хвилю увійшов до його канцелярії цілий гурт вифракуваних авскультантів і практикантів.

— Достойний пане раднику! — промовив урочисто війт. — Нинішний день полишиться в нашій памяти до смерти. Ми були свідками вшанування великого жреця в святині Теміди, вшанування і признання його великих заслуг, непохитної справедливости і це дає нам заохоту працювати невпинно на вибраній нами царині громадянської праці і... щоб ми дожили... (тут промовець силкувався на плач, його голос задріжав) такої почести в нашій карієрі...

Дехто закусував уста, щоб не розсміятися в голос, а промовець продовжав:

— Не зважаючи на офіціяльне вшанування вашого авансу, ми вважали за свій обовязок окремо зложити наші побажання, поважання і любов молодих сердець вашій достойности, як рідному батькови і нашому терпеливому, незрівняному вчителеві. Ми свято переконані, що коли зайде нам потреба порадитись у складних питаннях юриспруденції, то знайдемо все світлу, розумну, бистроумну пораду у пана радника...

Пан радник прослезився, обійшов одного по однім і цілував.

Війт схилився і вдавав, що хоче радника поцілувати в руку.

— Мої молоді приятелі, я такий щасливий сьогодні, що хочу враз з вами повеселитися: прошу вас усіх до Крамера на снідання.

А вони лиш того чекали:

— Пан радник наш батько і вчитель, хай жиє! — гукнув війт, а за ним уся громада...

— Так ходім!

Молода громада, обступивши мов пчоли матку сивоголового радника, маширувала просто в ринок до склепу Крамера, де подібні снідання відбувалися.

Крамер немало счудувався, бо пана Пшеванського ніколи у себе не бачив. Увійшли всі гуртом до окремої кімнати.

— Щож би вам зафундувати, мої молоді приятелі? Я не маю практики у таких справах...

— О! пане раднику, добродію — не хочемо вас трудити, ми вже самі все заорудуємо!

І по тих словах метнувся війт до першої кімнати, де червононосий Крамер чекав на диспозиції.

— Слухай, Крамер, шепнув йому до вуха війт, стискаючи кріпко за руку вище ліктя: давай, що маєш найліпшого, а рахунок зроби на двоє стільки, бо ми тут ще раз прийдемо!

Крамер не дав собі двічи говорити. Склепова служба стала зносити горівки, маринату, кавяр, печене, булку, хліб, пиво, пляшки з вином — нічого не бракло, що лиш могли постачати Крамеровий склеп, кухня та пивниця.

Розуміється, що голодних хлопців не треба було припрошувати. Їли, аж за вухами тріщало; їли і пили на переґони. Не обійшлося без тоастів. Недотепного радника величали Сократом, порівняли з Перінком і іншими корифеями права.

Співали на переміну „Многая літа" з „Нех жиє нам", і бенкет трівав до вечера.

Вже блимали по вулицях закопчені ліхтарні, як хлопці добре під чаркою відвели гуртом розчуленого радника до дому...

———

Минув тиждень.

Тоді війт скликав знову братію:

— Товариші! Завтра реванж... Одягтись по святочному, зібратися в дванацятій і ми запросимо старого на снідання. Знову відбулася та сама церемонія в бюрі радника, що перед тижнем. Війт говорив:

— Пане раднику добродію!... Відома річ, що ми бідні і працюємо за дармо, бо держава нас використує. Але не моглиб ми переболіти тої несправедливости, як би ми не зреванжувались і не запросили пана радника до нас на наше снідання...

— Ой, ой, мої любі, сердешні, на що того? Ви не маєте поняття, скільки то коштує, деж вас бідних на це стати!

— Ні, пане раднику, не доводьте нас до одчаю... Ми того не пережилиб, ми потяглись з останнього; хто що міг, то охотно зложив — таки дуже просимо... Розуміється, що не буде того, що минулого тижня, але... чим хата богата... Не розходиться про якість, лише про щирість... Правда, пане раднику?

— Хай уже буде по вашому, каже, розводячи руками, тільки прошу, не шарпайтеся дуже, бо ще позадовжуєтеся через мене. А це би мене дуже боліло і я того не хочу.

І пішли всі гуртком до Крамера, де вже все стояло готове на столі.

— Мої приятелі, каже радник, побачивши такі богацтва. — Я втечу, далебі, що втечу, не можу дивитися на таке марнотравство задля мене: коняки, кавяр, гомар маринований, риба, Господи! — Кажіть позабирати хоч через половину геть, а то втікаю...

— Пане раднику, наш добродію, впевняємо вас, що нічого звідсіля забирати не можна — одного зернята кавяру не сміється забрати, бо це вже заплачене..

— За-пла-че-не! — крикнув здивований радник.

— Шляхетське слово гонору даю, каже війт молодої громади, що теж був гербовим шляхтичем і пан радник не міг йому не повірити...

Інакше не могло бути, говорив війт, ми убогі і ніхто нам не покредитує, заплачене наперед до останнього зернятка кавяру, до останньої пляшчини вина...

— Га! так, то нічого казати, каже пан радник, сідаймо... Але це вас мусіло горендально коштувати...

Пан радник нагадав собі, що минулого разу заплатив сто ринських, та ще й з чубком...

— Таких секретів не зраджується, каже війт, що коштувало, то коштувало, але для пана радника добродія нічого не забагато.

Молода братія аж душилася від сміху, слухаючи, як її війт дуби гне...

Булоб зайвим описувати, що далі діялося. Пили, їли, знову пили і знову їли, говорили промови, співали, підносили радника вгору... Хібаж не було за що?

Нарешті вже під вечір вийшли всі від Крамера і повели пана радника під руки до дому.

Один війт лишився. Поспишував те, що осталося на столі, і прикликав Крамера.

— Любчику, ти добре справився, заховайже те все добро до завтра, а ми прийдемо вечером та доїмо і допемо ці рестанції — буде попразен... Розумно?

А тимчасом пан радник, стоячи під своїм помешканням, обіймав, озціловував усіх і на пращання сказав уже з порога:

— Спасибі, мої приятелі; ніколи не забуду, як ґарно ви мені зреванжувалися!

Зміна.

Лікар: Ви справді ліпше виглядаєте. Ви певно поступили після моєї ради й зробили якусь зміну.

Колишній пацієнт: Так.

Лікар: Ну, куди ви пішли?

Пацієнт: До другого лікаря.

Ярослав Гашек.

НЕРВІВНІСТЬ.

Економ Ніклес і управитель економії Пасер були великими приятелями. Щодня вони сиділи в пиварні „Тиск". Там уважали їх такою нерозлучною парою, що всі збитки, які траплялися в селі, заздалегідь приписували економові Ніклесові й управителеві Пасерові. Економ Ніклес дуже любив управителя Пасера. Всеж таки між ними перебігла чорна кітка. Часто Ніклесове лице нахмарювалося і він потайки обурювався.

Оба вони сиділи в пиварні „Тиск", разом пили і творили якийсь із своїх веселих жартів, звичайно таких, що в ночі ловили нічного сторожа та кидали його кудинебудь у рів. А потім усе в селі говорили: „Вчора економ Ніклес був пяний, наче свиня, а пан управитель трошки підпитий".

Економа Ніклеса хвилювала така нервівність і він раз навіть рішився не пити. Управитель Пасер пив три кухлики, а Ніклес усього один. Під кінець вечера управитель випив тридцять кухликів, а Ніклес лише десять — і відмовився брати участь у шутках.

Ніклес підтримував пана управителя, був тихий та задумчивий та поводився незвичайно пристойно. А управитель кричав на все горло, виганьбив господаря пиварні пана Тиска. Тим не меньше, на другий день Ніклес довідався, що Тиск на питання, як вони вчора держалися, відповів: „Ну, так, знаете економ Ніклес був пяний, наче свиня, а пан управитель так трохи на підпитку".

Ніклес розумів, що причиною всього суспільна нервівність, і що він, Ніклес, ніяк не може зрівнятися з паном управителем. Він страх бажав, щоби про нього бодай раз сказали:

— Так, економ був трохи підпив собі, а пан управитель був пяний, наче свиня.

Та його бажання не сповнялося. На селі й далі говорили подавньому з пошанівку до пана управителя. Ніклес пив дуже мало, та коли вертався додому в економію, він усе чув від управителя образливі слова:

— Ну, бачиш, я знову нині трошечки на підпитку.

Економ Ніклес зрозумів, що він надармо здержується, що скільки він і не пив би, він усе буде пяний, наче свиня, а пан управитель оттак на підпитку. Хоч управитель ледви держався на ногах, а він ішов поруч нього твердо та певно, то управитель усеж таки лише „трохи на підпитку", а він, Ніклес, — „пяний наче свиня".

Одного гарного дня управитель і Ніклес — оба випили, як то кажуть, до нестями. Економ пив зовсім свідомо, що вже нічого не має втратити, а управитель пив зі звичайною легкодушністю, знаючи свою непомильність і добру славу. Потім вони пішли селом і, не роздумуючи, схопили на вулиці якогось чоловіка в одностроі та кинули його в озеро. Це був один з їх звичайних збитків, за який управитель що дня давав сільському вартівникови пиво та цигаро. Кажуть, що ніхто не втече перед долею і вони також не втекли. Бо то не був сільський вартівник, а жандарм, що виконував службу в свойому ревірі, — жандарм, якого охороняє 81-ший параграф статуту, який то параграф грозить карою всякому, хто підніме руку на офіціяльну особу.

Незабаром обоїх насильників завізвали до окружного суду в Ічині. Оба випраєдували свої вчинки тим, що були пяні та як свідка подавали власника пивниці, війта та ще трох селян, що бачили, як вони оба випили по тридцять кухлів пива.

Першого переслухали власника пиварні пана Тиска.

— Ну, так, пане свідок, — сказав начальник суду — в якому стані Ніклес відходив з вашої гостинниці?

— Можу сказати, пане судде — відповів Тиск — що Ніклес був пяний наче свиня.

— Ну, а управитель Пасер?

Тиск поважно глянув на управителя та сказав:

— Пане, пан управитель був тоді так трохи на підпитку.

Все те запротоколовано.

Потім прийшла черга на решту свідків. Вони відповідали таксамо: „Економ був пяний наче свиня, а пан управитель був так трохи на підпитку."

Випадок виглядав суддям дуже ясним і вони видали такий присуд: тому, що управитель був лише на „підпитку" то його засудили на місяць, а „пяну свиню Ніклеса" випустили на волю, бо він був у непочитальнім стані та не відповідав за свої поступки. Економ Ніклес після проголошення присуду дістав іще одно вдоволення: управитель, як вислухав присуд, скрикнув:

— Ісусе Христе, панове, таж я також був пяний, наче свиня!"

Та це признання вже не могло змінити судового присуду.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

КЛИВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 336, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 14 вересня, в годині 1-шій пополудни в У. Н. Домі. Проситься всіх членів явитись на збори. Довгуючі члени зволять вирівнати свої вкладки. Також просимо привести нових членів до У. Н. Союза, бо еще є богато Українців, котрі не є в нашій організації. — Тимко Кальмук, рек. секр.

ОБОРН, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 283, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що триквартальний мітінґ відбудеться в неділю, 14 вересня, в годині 2-гій пополудни, в Січовім Домі на розі Іран і Вашинґтон вул. Кождий член має явитись на сім мітінґу, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих членів напоминається вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Не явившийся на сім мітінґу урядник платить 1 дол. кари, а член 50 центів. — Теодор Олійник, кошовий; Роман Мозола, скарбник, Григорій Орищин, писар.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. Тов. Згода, від. 294, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 13 вересня, в годині 7.30 вечером, в гали церковній на Гренд ву. Проситься не забути і прийти на час. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — А. Даниляк, предс.; С. Куриляків, кас.; Н. Моссора, секр.

СТЕЙПЛЕТОН, Н. Й. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбудеться в суботу, 13 вересня, в українській гали під ч. 35 Варен вул., точно в годині 7-мій вечером. Обовязком є кождого члена і членкині явитись на означений час. Члени довжні повинні вирівнати свої вкладки, щоби не бути суспендованими. На сім мітінґу буде справозданне контр. комісії, надзерателів хорих, уряду; буде вибір уряду на 1931 рік. Неявившийся член платить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — В. Наконечний, предс.; П. Рій, кас.; Д. Фостик, секр.

ПОРТ ДЖЕРВІС, Н. Й. Відділ 198 повідомляє всіх своїх членів, що квартальний мітінґ відбудеться дня 14 вересня в Григорія Лисяка при Thompson St. Проситься всіх членів прибути на сей мітінґ; неприбувший член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — Д. Потянський, предс.; Гр. Лисяк, кас.; В. Погорівка, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Згода, від. 62, повідомляє всіх своїх членів, що надзвичайний мітінґ відбудеться в неділю, 14 вересня, точно в годині 2-гій пополудни, під ч. 6177 Гленмор Еве. Проситься усіх місцевих і позамісцевих членів прибути на сей мітінґ, бо маємо досить важних справ до полагодження. Неявившийся член буде караний після статута. — Василь Волчанський, предс.; П. Кокодинський, кас.; Іван Сливар, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Вас. Великого, від. 364, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 14 вересня, в гали церковній, зараз по Сл. Божій. Позаяк справа дуже важна, то проситься всіх членів конечно прибути на збори, як також проситься всіх тих членів, що довгують по два місяці, щоб вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Йосиф Биць, предс.; Василь Савка, кас.; Іван Сподар, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. ім. Івана Франка, від. 334, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться дня 14 вересня, в годині 1-щій пополудни, в Укр. Нар. Домі. Обовязком є кождого члена прийти на сей мітінґ, бо маємо старі справи до полагодження. Пригадується довгуючим членам, щоби прийшли і вирівнали свої залеглости. — Н. Задорецький, предс.; Г. Сушко, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх членкиць, що місячні збори відбудуться в суботу, 13 вересня, точно в годині 7-мій вечером, в гали, де звичайно. Просимо всіх членкиць явитися на означений час, а довгуючі мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Тепер є добра нагода вступити до нашого Сестрицтво, бо будемо приймати без оплати вступного. — Настя Грицак, предс.; Настя Озарів, кас.; Марія Холак, секр.

ОЛІЄН, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 363, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що триквартальний мітінґ відбудеться у власнім домі, в суботу, 13 вересня, точно в годині 7.30 вечером. Обовязком є кождого члена явитись на мітінґ, бо є важні справи до вирішення. Неявившийся на сей мітінґ член буде караний після статута. — Дм. Міщанець, предс.; Іван Скробач, кас.; Дм. Базів, секр.

ФРАНКФОРД, ПА. Тов. ім. Дмитра Вітовського, від. 268, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 14 вересня, в годині 3-тій пополудни, в Українськім Клюбі, 2171 Wakeline вул. Проситься всіх членів прибути на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Не явившийся член на сей мітінґ буде підлягати карі 1 дол. Проситься членів вирівнати свої належитости; довгуючі члени будуть суспендовані. Також проситься привести своїх знакомих, а ми радо їх впишемо в члени. — П. Омелян, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 182, повідомляє, що звичайний мітінґ відбудеться в неділю, 14 вересня, в годині 2-гій пополудни, в гали парохіяльній, 45-47 Говп Еве., Пасейк, Н. Дж. Є товариські справи до полагодження. Довгуючих членів напоминається прийти і вирівнати залеглости, бо інакше будуть суспендовані. — М. Шкець, предс.; Гр. Яськів, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 325, повідомляє своїх членів, що триквартальний мітінґ відбудеться в суботу, 13 вересня, в Укр. Домі, 101 Гренд Стр., точно в годині 8-мій вечером. Проситься усіх членів прибути і вирівнати свої належитости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Будеться роздавати тікети на представлення, як також будеться вписувати нових членів до Тов. без оплати вступного. Член, змінивший адресу мешкання повинен повідомити про се уряд; впротивнім разі заплатить кару. Не явившийся на сей мітінґ член заплатить кару, котра не буде дарована. — С. Заблоцький, пр.; С. Лис, кас.; П. Малицький, секр.

ТОЛІДО, О. Бр. св. О. Николая, від. 167, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 14 вересня, в галі і в місци де звичайно. Обовязком кождого члена є прибути на збори. — Ів. Кульматицький.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. О. Николая, від. 341, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 14 вересня, в годині 1.30 пополудни, в У. Н. Домі. Проситься всіх членів явитися на сих зборах, бо є дуже важні справи до полагодження. — Ст. Г. Палівода, секр.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ПАЛМЕРТОН, ПА.

З Хрестин на Інвалідів.

На хрестинах у нашого громадянина Н. Дячишина зложили для інвалідів слідуючі: по $1: Г. Климишин, І. Демчук, Н. Дячишин, С. Новацький, а по 50 ц.: І. Коцан і Г. Сітник.

Збірку вислано до Обеднання.

ЖАРТИ.

Подорожні їдуть залізницею та розглядаються крізь вікна вагону, балакають про краєвид і про людей.

— Ось там місто видно у мряці, це напевно буде Лондон.

— Я кажу, що це не Лондон! Я бачив іще більше замрячене місто! — розгорячкувався один із подорожніх.

— Так? А деж це було?

— Цього не можу сказати, бо мряка буда занадто густа.

Чотиролітний Ромко прибігає до мами й питається:

— Мамо, скажи мені, чи цього року поїдемо над море з тим самим татком?

Одній жінці помер чоловік цілком нечадійно, так, що навіть не здадив завіщання. Жінка впала на думку. Сховала небіщика, а потім пішла до шевця, що дуже був подібний до її чоловіка. Розповіла шевцеві, яку має до нього справу. Швець пішов до її хати, роздягнувся та поклався до ліжка. Вдова пішла до нотаря. Швець мав сказати, що чується дуже хорим і записує все майно своїй жінці.

Коли прийшов нотар, жінка серед сльоз повела його до ліжка вмираючого „чоловіка" та просила, щоби сказав свою останню волю.

На це „хорий": Моїй жінці записую половину маєтку, а другу половину бідному шевцеві, що був найліпшим моїм приятелем. Він живе при вулиці кривій ч. 14., а називається Дмитро Шило.

Вдова вибалушила очі з переляку, одначе зі страху не сказала ні словечка. Мусіла поділитися зі шевцем майном!

Оази.

Підчас іспитів стрічає один із професорів на коридорі студента, якого лице апатичне та пригноблене.

— Що з вами? — питається професор.

— Ах, пане професор, — відповідає студент. — Моя голова це справжня пустиня.

— Е, — усміхається професор підбадьорюючо — кілька оаз там усе таки найдеться.

— Так, — відповідає студент — та чи верблюди натраплять на ті оази?

Добрий Бог.

— Тату, чому Бог насамперед створив Адама?

— Бо хотів дати йому нагоду сказати бодай кілька слів.

Бос: Пане Попик, ви звичайний обманець і брехун. Учора ви сказали, що ви хотіли би піти на похорон вашої тещі. Я вас звільнив із урядових годин, а нині бачу, що ваша теща жиє! Я її стрінув на вулиці.

Урядовець: Пане бос, я перепрашаю, одначе я не брехун. Я не казав, що моя теща померла, я сказав лише, що хотів би піти на похорон моєї тещі.

Як хто...

— Якже то, твоя жінка так гарно одягається, а ти так погано?

— Ну знаєш, вона після взорів з „Нової хати", а я після своєї каси...

В кождій українській хаті повинна находитись „Свобода".

DO YOU KNOW WHY — — — It's Perfectly Safe To Get Noisy Over The Phone?

Drawn for this paper by Fish

AW THAT'S ALL RIGHT SAM
JOE, I'M SORRY I CAN'T PAY THAT NICKEL I OWE YOU TODAY
BY JERRY HE'S OWED ME THAT NICKEL FOR TWO DAYS I'LL MAKE THAT GUY PAY IT
I DON'T CARE IF THE BOOB IS AS BIG AS THE EMPERATOR I'LL TALK TO HIM IN PLAIN UNITED STATES
WHY YOU BIG LOAFER I THINK YOU'RE A CROOK I WANT THAT NICKEL NOW REMEMB-A-H
HELLO, SAM ZEITMEYER YOU LOWLIVED SCAMP IF YOU DON'T PAY ME THAT NICKEL BY TONIGHT I'LL HANG YOUR CARCASS ON A LAMP POST
YES SIR

34
INTERNATIONAL CARTOON CO. N. Y.